

Gunnar Rudi

Nedskriverens navn	Gunnar Rudi d.y.
Adresse	Dovre.
Fødselsår	1930
Fødested	Dovre

Er det egne opplevelser som skildres? Nei

Fortellerens navn:	Gunnar Rudi (nedskriverens farfar)
Adresse:	Dovre
Fødselsår:	1872
Fødested:	Dovre

Hjemmelsmannen er født og oppvokset på gården Rudi i Dovre som eneste sønn av Peder Tallerås og Anne Rudi. Peder Tallerås, født ca. 1830 kjøpte gården Rudi omkring 1860 etter at den tidligere bruker, Trond Jørgensen, var omkommet ved et ulykkestilfelle og det hadde gått ut med hans etterlatte familie. Anne Rudi – født omkring 1850 – var datter av Trond Jørgensen og ble husholderske hos Peder Tallerås, som var ungkar. Hjemmelsmannen er ikke ektefødt.

I min fars tid hørte tre husmannsplasser til Rudi, nemlig Rudiløkken søndre, øvre og nedre. De tre brukene lå på baksiden av dalen vis à vis husbondsgården og var av noe ulik størrelse. Minst var nok Rudiløkken øvre, med en jordvei på 10-11 mål. Det er forholdene på dette bruket jeg kjenner best til, for de to andre ble stående ubebodd mens jeg ennå var liten.

Husmannen på Rudiløkken øvre het Pål, en overordentlig dyktig og pålitelig arbeidskar. Konen het Marit. Allerede tidlig i min barndom dro han imidlertid til Amerika, der han hadde noen barn. Disse skrev uavlatelig hjem og ville ha faren over til seg, men de hadde visstnok ikke mye å by ham, for noen karriere i det nye hjemlandet hadde de ikke gjort. Far ville nødig miste denne trofaste husmanne sin. Han bød seg til å forsørge ham når han ble for gammel til å arbeide. ”Du skal være sikret levebrød så lenge jeg selv har mat”, sa han. Far ville imidlertid ikke påta seg å forsørge husmannskonen, som han aldri kunne fordra, og derfor emigrerte de to aldrende husmannsfolkene. Før Pål reiste, gav han meg beltespennet sitt som erindring. Han fant seg aldri til rette i Amerika, men ble værende der til han døde.

Påls etterfølger på husmannsplassen ble en mann fra Sel, Ola Grindstuen. Han var gift med en husmannsdatter her fra Dovre, Ragnhild Skraudal, svigerinne av Anna Botten, som er nyttet som kilde i ?. En av deres sønner sitter fremdeles på bruket, som nå er blitt selvstendig. – Slik er det for øvrig også gått med Rudiløkken søndre, mens Rudiløkken nedre er slått sammen med det sistnevnte bruket.

Pål Rudiløkken og hans etterfølger Ola sådde en tønne bygg hvert år. Det gjennomsnittlige fold kan vel ikke ha vært over 5 eller 6. Litt poteter ble det også dyrket på plassen, men ikke nok til husmannsfamiliens behov. Husmannsfolkene deltok imidlertid alltid i potetopptakingen på husbondsgården, og de fikk poteter som betaling for dette arbeidet. – Av og til hadde husmannen også en liten lapp med neper.

Besetningen på husmannsbruket bestod av to kyr, ett og annet ungnaut og noen sauer. Dessuten pliktet husmannen å vinterføre en vårbær ku gratis for husbonden, og av og til påtok han seg en ku frivillig og mot betaling. (Man sa at husmannen "tok på seg føselekrøtter" utt. føhl'krytyr).

Adskillig tilleggsfôr måtte skaffes til veie. Hele sommeren gikk husmannskonene – når hun hadde anledning til det – og barna og rispet lauv som de bar hjem og tørket. For å få nok "rispelauv", var det vanlig skikk å holde "lauvdugnad" (utt. løuv'dōna). En gjorde kjent at en den og den kvelden ville holde dugnad på innsankning av rispet lauv, oftest ved å la barna springe rundt til naboplassene med beskjed. Den som ville være med på dugnaden, rispet så en rygg-kurv full med lauv og tok den med til dugnadsplatsen. Der fikk gjestene traktering - mat og kaffe -, og så ble det danset ut over natten. Slike lauvdugnader ble også holdt av mange bønder, og det var ikke små mengder lauv som på den måten kunne bli sanket. Det fortelles at over 100 personer stundom kunne være med på slike dugnader. Men i senere tid utartet skikken seg slik at den kunne betale noen øre istedenfor å ta med seg lauvkurv. På slutten fikk lauvdugnaden karakter av å være bare et skalkeskjul for å kunne tjene seg en ekstraskilling. – Folk fra alle samfunnslag samlet seg på lauvdugnadene, og - bondeungdommen gav ofte høy istedenfor lauv. Disse sammenkomstene gav en kjærkommen anledning til å treffe folk og får litt moro. (Skikken har holdt seg helt til de siste år, og nedskriveren har selv deltatt i lauvdugnader).

Hvert år sanket husmannen mye mose i fjellet som en dro hjem på kjelke når føret hadde lagt seg. Dette å dra hjem mosen var ofte barnas jobb, når de da ble store nok til kunne greie det.

Om våren samlet husmannskonene seg på gårdene for å grave kveke i de gamle åkrene. Det kunne være 3-4 ja opp til 10 husmannskonene samlet på ett sted, og det oppstod ofte tretter og uvennskap om eiendomsretten til kveken. Det hendte at kvinnene var så sinte at de hugde etter hverandre med jernrivene sine. Kveken var kraftig fôr, den bestod jo vesentlig av teger. Men den måtte gjøres godt ren for sand og jord, ellers kunne en lett komme i skade for å gi i hjel dyrene. Selv var jeg engang på nippet til å drepe en unghest med kveke som ikke var blitt tiltrekkelig rensset.

Det forekom at husmenn tilbød seg å pløye hele åkrer mot å få eiendomsretten til kveken, som eneste betaling, så vanskelig kunne vårknipen være.

Dyrene likte godt kvekeføret, men det satte en besk smak på melken.

Husmannen hadde ingen beiterett for kyr eller andre husdyr på husbondens eiendom. De ble bare sluppet ut på måfå og nærte seg i bygdeallmenningen eller langsetter hovedveien. Det samme forhold eksisterer fremdeles.

Vedrett hadde husmannen i skogteig som husbonden eide inne i Jønndalen, en bidal til hoveddalføret. Det var lang vei dit, kanskje 4 kilometer. Derfor kunne det nok være fristende for husmennene å stjele ved andre steder i husbondens skog, for en del av denne omgav jo brukene deres. Far anmeldte engang en av sine husmenn for ulovlig vedhugst, og stakkaren måtte sone brøden i arresten. Gjerdefang kunne husmannen imidlertid ta hvor han ville i husbondens skog.

Husmannen fikk bestandig såkornet sitt på husbondgården. Jeg antar at dette var en rettighet som fulgte med plassen.

Det var sannsynligvis husbonden som eide husene på plassene mens husmennene hadde vedlikeholdsplikten. På Rudiløkken øvre fantes stue, fjøs, en liten melkebu og et ørlite eldhus.

Alle husene – unntatt låven – var laftet. Låven hadde bare tømret røste, mens den ellers var bygget i reisverk av stokker som var telt i to etter marginen. Eldhuset – på maksimum (2x3)m² gulvflate – hadde tidligere tjent som stue. Alle husene var torvtekte.

Stuen – kanskje 4m lang og 3m bred – hadde ett rom. Takåsene var avstivet med et tømret røste midt mellom de to tverrveggene – kalt merøste): midtrøste, og dette hvilte på en stolpe. (Slik var de fleste husmannsstuene i nabolaget konstruert). Stuen står fremdeles, men de andre husene er nå revet.

Innboet i husmannsstuen var primitive saker, uten at jeg kan gi noen detaljerte opplysninger. Noen ting som pyntet opp – så som potteblomster eller bilder – fantes ihvertfall ikke.

Den daglige kosten besto nok for en vesentlig del av graut, melk og tvestekt flatbrød. Melet og melken var selve livnerven for folket – og for småkårsfolket i særdeleshet. Sul - kjøtt, smør, flesk og ost – ble det visst ofte lite av.

Husmennene hadde over alt i Dovre kosten på husmannsgården når de arbeidet der. Det var nok en himmelvid forskjell på kostholdet hos husmann og husbonde. Vi levde svært godt her på gården, og det ble spist mye kjøtt og flesk. Mens jeg var guttunge og gikk på skolen, kan jeg huske at jeg ble så lei det gode ”skrivabrødet” som jeg hadde med som niste at jeg byttet det bort til fattigene mot vafler som var stekt av mel og vann.

Likevel tror jeg ikke at husmannsfamiliene på Rudiløkken øvre noensinne sultet, selv om kostholdet bød på lite variasjon. Både Pål og Ola fikk massevis av matvarer her på gården – mel og melk, men aldri sul. Unntagelser i så måte kunne være når husmannskonen ?. Jeg vet ikke hvordan prisene ble beregnet, men matvarene ble i hvert fall avskrevet på lønnen.

Husmannsfamilien mottok aldri økonomisk støtte fra kommunen, bortsett fra én eneste gang. Da hadde Ola Rudiløkken skamhugget seg i husbondens skog, og kommunen måtte betale sykehusoppholdet for ham.

Både klær og sko var av hjemmemirket materiale. Kvinnene brukte strikkede sjal som yttertøy om vinteren, mannfolkene brukte ingenting utenpå. Bøndene brukte derimot pels, og deres koner hadde kåper. – Husmannsfamiliene på Rudiløkken øvre fikk nok ofte avlagte klær her på gården.

Jeg husker ikke hvor stor avgift Pål eller Ola Rudiløkken skulle svare for plassen, men den ble i hvert fall opparbeidet gjennom arbeide på gården. Husmannen hadde dessuten plikt til å arbeide hos husbonden året rundt for en daglønn som varierte med årstidene, uten at jeg kan si noe nærmere om den, men jeg husker at den var høyest i slåttonna. En trengte alltid

husmannen på gården også vinterstid på grunn av all mosekjøringen fra fjellet, vedkjøringen og treskingen.

Arbeidsdagen var lang. Den varte fra kl. 6 om morgenen til kl. 8 om kvelden hele året, i slåttongen ofte lenger. En måtte stå tidlig opp for å nytte ljaduggen.

Far leide sjelden faste tjenestekarere ved siden av husmennene. I skurdonnen var det han som satte opp loen som arbeidsfolket hadde skåret, ellers arbeidet han aldri sammen med tjenerne sine. Men han virket på egen hånd, for eksempel var det alltid han som slo engstykkeene som lå nærmest inntil husene. Dessuten var han flink til å reparere og sette i stand gårdsredskapen.

I onnetiden leide far mange løsarbeidere som han måtte ha oppsikt med.

Arbeidsdagen var oppdelt i økter avgrenset av følgende måltider:

Mårgåverd (fra kl. 8 til 9), dugurd (11–½1), non (4-5), kveldsverd kl. 8. En drakk dessuten kaffe før en gikk ut om morgenen.

Mårgårverden besto som regel av melkesuppe eller velling med flatbrød, smør og ost. Vinterstid spiste en også ofte blodklubb ?. Til dugurds spiste en alltid graut og melk. Nonsmaten var ”kål” (kokt gammelt kjøtt og flesk), grynsodd, sild og (om sommeren) spekemat. Kveldsverden var flatbrødsoll, graut og melk eller kokte poteter med smør.

Foruten at en hvilte etter hvert måltid, var det vanlig praksis at arbeidsfolket fikk seg en pust i bakken midt i økten. Dette ble kalt ”å kvile økten”. Var ikke husbonden påpasselig, kunne det nok bli vel lange hvilepauser. Jeg husker engang i slåttongen at far ikke hadde holdt øye med slåttekarene sine. Da de ”kvilte økten” hadde de lagt seg i en skygge og sovnet, og de våknet ikke igjen før matklokken kalte liv i dem. Slåttekarene hadde derfor bare rukket å slå halve det de skulle, og dette oppdaget far. Han avmerket det stykket som var slått ved å sette stikker ned i jorden. Og slåttefolkene var svært forundret over hva slags ”fandenskap” husbonden hadde funnet å. – Da ingen til daglig gikk med ur på seg, hendte det nok ofte at hvilepausen ble tatt så langt ute i økten at det ringte inn til måls mens en satt og hvilte seg.

Vinterstid begynte husmannen dagen med å treske tomt et låvegulv. Så var det å dra til fjells etter mose. En slik tur tok lang tid, så han kom sjelden tilbake før til dugurds. (Det hele avhang jo av hvor langt inne på fjellet en hadde mosen sin). Dernest kjørte husmannen hjem et vedlass fra skogen, og resten av dagen stod han på låven og tresket.

Husmannen fikk nok fri en dag i mellom, men det ble helst etter endt arbeidsdag på husbondgården at han arbeidet hjemme på bruket. Når hans sønner ble store nok til det, ble det de som måtte utføre arbeidet hjemme. Men både Pål og Ola skjøttet sin jord godt.

Husmannen hadde rett til å låne hester og redskap gratis på husbondsgården én dag i våronnen. Som regel måtte han nok vente til far selv var ferdig med pløyning og harving. Engang husker jeg at Ola Rudiløkken ble nødt til å vente helt til 18.mai før han fikk våronnshestene. Han var da svært bitter og sa ”Ja, nå kan det være det samme enten jeg får hestene eller ikke. Kornet mitt kommer så sent i jorden at det blir ingen avling likevel”. (På

grunn av høyden over havet og faren for nattefrost om høsten må bøndene i Dovre så kornet tidlig dersom de skal være så noenlunde trygge på å forberget grøden).

Til vedkjøring og mosekjøring lånte husmannen aldri hest. Ved og mose måtte barna dra hjem på kjelke.

Da husmannen til alle årstider var beskjeftiget på husbondsgården, hadde han ikke anledning til å drive noe arbeide ved siden av. Påbudet om at husmennene skulle ha fri én dag i uken ble ikke overholdt her på gården i min ungdom. Ordningen er også ellers ukjent for meg.

Husmannskonene arbeidet mye her på gården, det gjalt både Pål og Olas kone. De deltok i potetsetting og potetopptaking, i høyonnen og skurdonnen. Dessuten ble de budsendt til klesvask, bakst, slakting, saueklipping og annet arbeide. Husmannskonene hadde imidlertid ingen kontraktlig forpliktelse til arbeide for husbonden. Arbeidsdagen var den samme som for mannen, men jeg kan ingenting si om daglønnens størrelse.

Når husmannskonene var her på gården i arbeide, måtte hun som regel ta med seg de minste barna. Når hun stod i åkeren og skar, la hun spebarnet sitt i en seng av nek på et skyggefullt sted. Var det ikke noe slikt i nærheten, laget hun skygge ved å mure opp en haug av nek foran barnet. Et lite barn fikk allikevel solstikk i åkeren her på gården fordi moren ikke hadde vært påpasselig nok. Både to og tre barn kunne følge moren på arbeide, og det var et leven og en skriking uten like borte i åkeren.

Husmannsfolkene fikk for en vesentlig del betaling i naturalier. Kontant utbetaling forekom sjelden, og far gav visst heller ikke oppgjør til nærmere bestemte tider av året. Husmannsfolkene tok matvarer på gården når de trengte det.

Far hadde skreven kontrakt med både Pål og Ola Rudiløkken, men hvorvidt den var tinglyst eller ei, kan jeg ikke med sikkerhet svare på. Husmannen satt imidlertid på plassen på livstid så sant han oppfylte sine forpliktelser. I motsatt fall kunne han sies opp, men jeg kjenner ikke til de nærmere bestemmelser angående eventuell oppsigelse. Det stod en bestemmelse i kontrakten om at husmannen bare fikk sanke seg mose i Jette-fjellet på vestsiden av bygden. Denne bestemmelsen vedrørte alle husmenn i nabolaget, da bøndene ville beholde mosen i Østfjellet for seg selv.

Husmennene ble alltid bedt til bryllup og gravøl her på gården, men de var ellers ikke med i belaget. En gårdbrukerfamilie pleide aldri å be andre husmenn enn sine egne når det ble holdt ”lag” på gården.

Noen spesielle sammenkomster for husmenn og andre arbeidsfolk holdt ikke far. Men disse ble alltid traktert med rømmegraut både når en var ferdig med slåttene hjemme på gården og på seteren – og som regel også når en hadde skåret all åkeren.

Jeg må nok si at den sosiale og økonomiske forskjell mellom gårdbruker og husmann til dels har vært stor her i bygden. Men forholdet rommer mange avskygninger, så det er umulig å gi noe generelt svar på spørsmålet.

Så vidt jeg vet, var det den alminnelige klausul i husmannskontraktene at husmannen pliktet å arbeide for husbonden når han ble tilsagt – også utenom de faste dagsverk i året som han skulle svare som leie for bruket. På enkelte gårder resulterte dette i at husmannen ble gående i arbeide på husmannsgården året rundt. Men på gårder med mange husmenn var det jo ikke bruk for så mange mann bortsett fra i onnetidene (f. eks. på Arnegard og Tallerås nordre). Vinterstid var minst et par mann fullt beskjeftiget med mose- og vedkjøring på en større gård, mens én mann påtok seg treskingen. På Arnegard var det Ola Snekkerhaugen som hadde denne faste vinterjobben.

På de simpleste husmannsbrukene som bare fødte én ku, måtte husmannen henge i på gården til stadighet så sant han kunne få arbeide der – dersom han da ikke hadde lært seg et håndverk eller drev en annen form for arbeide utenom bruket. Hans Skraudal, husmann under Arnegard, drev viltfangst om vintrene. Per Sleobekken, husmann under Arnegard, var tømmermann, likeledes Hans Skomakerstuen, husmann under Arnegard. Erland Arnegardslien, husmann under Arnegard, drev med lasskjøring til og fra Lillehammer. Håkå Groven, (hm. under Engelshus) var skinnfellmaker. Gunder Jetthjellen, (hm. Under Kårhus) og Ola Skoroløkken (hm. under Engelshus) arbeidet kurver av forskjellige slags som de solgte både innen- og utenbygds – spesielt på Vågå og Lom. Der byttet de varene sine bort i korn. For de fleste av de ovennevnte husmenns vedkommende var bruket bare et bierverv.

Husmenn under små gårder hadde i alminnelighet ikke annet pliktarbeide enn de dagsverkene som skulle svares som leie for bruket. (Gunder Jetthjellen, husmann under Kårhus, skulle svare én arbeidsuke i våronnen, to i slåttongen, én i skurdonnen (): skurdmål à 1200 kvadratalen) og én uke under mosesankingen om høsten).

Det fantes i min barndom også husmenn som var så vidt godt økonomisk situert at de leide en stedfortreder til å opparbeide leien (eks. Toftelien og Rykhus, husmannsbruk under Tofte), etter to husmenn kunne gå sammen om å leie en tjenestekar til å arbeide i sitt sted hos husbonden. Slike husmenn satt på store bruk, hadde flere kyr og stundom hest. Slike store husmannsbruk med bra besetning trengte sin mann det aller meste av året, men det hørte til unntagelsene.

Det hendte under byggingen av Østerdalsbanen at husmenn herfra dro til dette anlegget og tjente opp til kr. 2,- pr. dag. Dette ble tilstrekkelig både til familiens underhold og til leie av stedfortreder.

Av og til forekom det husmenn som bare svarte en årlig kontantavgift som leie for bruket. Men dette gjalt særlig små bruk der mannen var håndverker – skredder, skomaker osv.

Jeg kjenner ikke til noen husmann på Dovre som var helt uten jord, selv om brukenes størrelse i mange tilfelle var ”mikroskopisk”.

Husene på husmannsbrukene tilhørte i alminnelighet gårdbrukerne, mens husmennene hadde vedlikeholdsplikten. Til reparasjonsarbeider fikk husmennene etter utvisning ta nødvendig skogfang hos husbonden. Det forekom at husmenn som ikke satt altfor trangt i det kunne få råd til å sette opp ett eller annet hus, og –.

Husmannsklassen gikk under navnet ”smålenninger”, og jeg vet at disse stundom kunne bli utsatt for hårdhendt behandling fra husbondens side. Mor fortalte således at en av hennes forfedre engang sa opp en husmannsenke som ikke lenger greide å svare leien. Da hun nektet å flytte fra bruket godvillig, lot han sine folk rive stuen ned over hodet på henne. På det tidspunkt lå husmannskonen i barselseng, og da hun måtte ut, lyste hun forbannelse over Rudi-bonden og bad Vårherre sørge for at hans slekt kom til å gå like tomhendt fra gården som hun fra bruket. Dette skjedde også virkelig omsider. Når hendingen inntraff, har jeg ingen anelse om.

Min far oppsa også engang leieforholdet med to husmannsdøtre som ikke maktet å svare leien. De het Marit og Mari og var døtre av fars husmann Hans som hadde sittet på Rudiløkken søndre. For ikke å sette de to jentene på bar bakke, kjøpte far en stue til dem på Sel, og denne flyttet han til Dovre og satte den opp i nærheten av det gamle hjemmet deres. Stuens tidligere Eiermann hadde vært en stygg ”runekall” (utt. rön’kaljl): trollmann) som het Bukke-Knut, og etter ham fikk stuen navnet Bukkestugu (utt. buhkastu’gu).

Hygienen i husmannsstuene var nok ofte så måtelig. Det var alminnelig at ”smålenningene” ikke holdt seg helt frie for utøy. I skoledagene satt jeg og min beste venn på pulten rett bak en husmannsgutt, og når vi oppdaget en lus i hodet hans, holdt vi gjettekonkurranse om hvor den ville komme til å gjemme seg. Gårdmannsbarn hadde ikke slike ”husdyr”, men det hendte jo at en ble befenget på skolen.

Sykdom hadde lett for å slå rot i husmannsstuene. Særlig herjet tuberkulosen (på Dovre kalt tæring) stygt.

Mange barn døde ved fødselen eller i de første oppvekstår. Jeg husker at jeg engang laget kiste til et lite barnelik på Rudiløkken øvre. Særlig døde mange barn i en skarlangensfeber-epedemi som herjet her mens jeg var gutt.

Likevel tror jeg bestemt at rensligheten bland ”smålenningene” var langt bedre her enn f. eks. på Lom. Da jeg ekserserte som rekrutt på Jørstadmoen, ville ikke soldater fra andre bygder holde lag med lomværen. Deres tropp ble kalt ”lus-troppen”. Et alminnelig brukt utnavn på lomværene her i bygden var ”lus-lø” (lø utt. lõ): en mann fra Lom).

Her på gården spiste alle – både husbondsfamilien og arbeidsfolket – ved samme bord og samme slags mat. I høyonnen og andre travle sesonger gikk mor med i arbeidet.

Det var ikke vanlig praksis at husbonden sørget for en husmanns etterlatte dersom denne døde. Enken fikk bare bli sittende på bruket dersom hun greide å svare leien. Heller ikke holdt husbonden gravøl etter husmennene sine.

Men jevnt over artet forholdet mellom husmann og husbonde seg bra, og en dyktig og pålitelig husmann ble høyt verdsatt. Når husmenn fra forskjellige gårder møttes og diskuterte sine levevilkår, gjaldt det for dem å skryte opp sin egen husbond mest mulig.- Pål Rudiløkkens kone og en annen husmannskjerring – Mari Groven – holdt engang på å ta opp poteter på Rudi. – Den andre kvinnens mann hadde først vært husmann under Kårhus på Jetthjellen, men siden flyttet han til Groven og ble husmann under Engelshus. – Det var svært store poteter på Rudi det året, og Marit Rudiløkken skrøt av den gilde avlingen husbonden

kom til å få. Den andre svaret da: ”Ja, vi hadde hvert år like store poteter mens vi bodde på Jetthjellen”. – ”Ja, da skjønner jeg fa’en hakke meg ikke hvorfor dere flyttet til Groven”, svarte Marit ergerlig, for hun tålte ikke å høre at noen hadde like store poteter som husbonden sin.

Husmannsbarn måtte bort og tjene straks etter konfirmasjonen og var ofte borte på arbeide ennå mens de gikk i folkeskolen.

I min barndom hadde vi alltid to vinterbudeier her på gården, og disse hadde sengen sin stående i en krok i fjøset. Unge budeier ville svært gjerne sove der, for da kunne de mer lettvinnt motta besøk av friere enn når de hadde sin sengeplass inne i våningshuset.

Husmannsungdommens hyppigste fornøyelser om lørdagskveldene var de såkalte tiores-lagene som ble hold rundt omkring i hyttene. Hver deltager betalte ti øre, og for dette fikk en da mat og kaffe og kunne danse til felemusikk ut over natten. Bondeungdommen søkte nok også til disse dansene, - ihvertfall syntes jeg og mine kamerater at vi hadde det moro der. Men mor likte ikke noe videre at jeg var med på dette.

Fra Thrane-bevegelsens tid

Lederen for Thrane-bevegelsen her på Dovre var en småbruker som het Jo Beithaverløyken. Han eide imidlertid ikke organisatorisk talent, og det hele kokte bort i kålen. Lederen på Vågå – en fra Tordstuen – møtte derimot som representant på ”Lilletinget”.

En av husmennene under Rudi – kalt Vesle-Eirikson – ble en natt vekket opp av noen skøyere som brølte: ”Nå må du skynde deg å komme, for oppdelingen av gårdene er allerede begynt. På din part faller 10 daler og en ku!” – Historien beretter ingenting om hvorledes husmannen reagerte.

Min farfar – Erik Tallerås – hadde i sine unge år tjent seg rik på handel og ble til slutt eier av flere gårder her på Dovre. En dag kom han i prat med en annen velstående bonde i bygden som spurte med angst i stemmen: ”Har du hørt om denne fremmede kroppen – en Thrane – som drar rundt i bygdene og igler opp husmennene? Nå vil disse ta fra oss det vesle vi eier og har”. ”Ja – ja, la dem bare ta det.” svarte bestefar, ”for fa’en ta meg om det skal gå lenge før vi er like rike igjen”.